

Câteva rânduri pentru Roni

De George Schimmerling

Un proverb evreiesc – un pic patetic ce-i drept – spune că nu mor decât cei care sunt uitați. Din punctul ăsta de vedere să nu ai nicio teamă. Generații de studenți, amici din festivaluri sau prieteni din *ștetlul* nostru, acolo unde camaraderiile se legau încă de la maternitate, nu or să te uite. Ca să nu mai vorbesc de familia frumoasă, pe care eu o cunosc doar din poze. Dar tu știi că există la noi și un obicei *vintage*, pomenit de Isaac Bashevis Singer în *Groparul* și reamintit apoi de Cătălin Mihuleac în *Oxenbergh și Bernstein*. Mormântul cuiva drag nu trebuie vizitat timp de 30 de zile de la data decesului. Asta e un fel frumos de a spune că viața are prioritate – zice Bashevis Singer. Viața trebuie refolosită - zice Mihuleac, mai șugubăț. Și tot el le recomandă văduvelor ca atunci când o trăiesc a doua oară, să se mai tocmească un pic la preț. Bănuiesc că te-ar fi amuzat chestia asta.

Ieri tocmai a trecut un an. Și atunci, ți-am vizitat mormântul. Pentru mine, mormântul tău e pe YouTube. E și mai convenabil, nu trebuie să te urci în avion și nici nu te afunzi în noroi – deși am auzit că și prin intervenția voastră, aleile de acolo au fost pietruite.

În urmă cu un an și încă o zi, în ceea ce va fi fost penultima seară a trecerii tale pe Pământ, participai la o lansare de carte la *Librăria Două Bufnițe* din Timișoara. Cartea se numea *Izgoniții*, de Vasile Ernu. Tare mult aș fi vrut să citesc cartea aia, asta și pentru că ai recomandat-o călduros, dar uite cum virusul ăla mare chinezesc, care a dat peste noi din senin, mi-a stricat planurile. Acolo, la lansarea ei, spuneai că e o carte perversă, în sensul bun al cuvântului. Perversă, pentru că te trimite pe multe piste false pe care de fapt nu se întâmplă nimic. Așa ca un film care te lasă ținut pe scaun după ce s-au aprins luminile și te face să te întrebi: Oare ce-o fi vrut să spună regizorul prin secvența ori personajul ăla, ce rost aveau ele în povestire. Spectatorul are nevoie de răspunsuri clare, dar cartea ori filmul îl lasă uneori să se descurce pe cont propriu - asta e arta perversiunii. Toate aceste false starturi, tipice romanelor rusești, vin de fapt să ne pregătească pentru povestea reală a nuvelei, care este povestea a doi frați evrei, Sara și Aron - la început de secol 20 în timpul pogromului de la Chișinău. Primul pogrom. Pogromurile din Rusia se numerotau cam ca mai târziu iPhone-urile. Iar în urma pogromului versiunea 1.0 – căruia îi supraviețuiesc – ei ajung la o concluzie. Că de acum încolo nu mai vor să fie ei diferiți. Vor să participe la construirea unei societăți noi, în care toți să fie la fel. În gândirea filozofică are și un nume treaba asta – rezolvarea problemei alterității. Și cu toate că văd aceleași lucruri, asistă la aceleași scene, ei ajung la două concluzii total diferite. Fata adoptă pantalonii de sac și baticul roșu al socialismului revoluționar, iar băiatul bluza albastră de halutz a sionismului. Unul caută mântuirea prin Utopia Globală, celălalt prin Utopia Locală – dilema părinților și a bunicilor noștri și, de fapt, cele două opțiuni între care oscilau majoritatea evreilor de la începutul către mijlocul secolului 20. Doar că ambele au eșuat – spuneai tu, acolo la prezentare.

Recunosc, am fost puțin intrigat de această frază. Sigur, comunismul a eșuat, e evident, dar sionismul? Aș fi avut nevoie de niște explicații. Din păcate nu mai ești aici ca să mi le furnizezi. Deși, când citesc ziarele, deschid un pic televizorul și văd

manifestanți evrei care îi ocărăsc pe polițiștii evrei cu epitetul - *Nazistule* - cam înțeleg ce vrei să spui. De fapt o spui și tu printre rânduri. Comunismul a rămas repetent, sionismul, pentru a supraviețui, a fost nevoit să sufere o operație estetică. Însă niciunul nu a adus Raiul pe Pământ. Niciunul nu a eliminat suferința. Asta e hiba ideologiilor – sunt bune doar până ce încerci să le pui în practică. Ba mai mult, nici una nu a reușit să rezolve problema alterității. Alteritatea va continua să existe, la fel ca și antisemitismul.

Poate că tocmai de aceea, Roni nu a fost niciodată partizanul ideologiilor. El le-a analizat, le-a studiat, a scris despre ele, însă întotdeauna doar din tribune. Un om al păcii, al echilibrului, al armoniei. Așa cum crescusem în *shtetlul* nostru laolaltă, evrei și neevrei.

Lansare de carte la *Librăria Două Bufnițe*

<https://www.facebook.com/ladouabufnite/videos/855769591511466>